

WERK DOELGERICHT MET FLEXIBELE NIVEAUGROEPEN

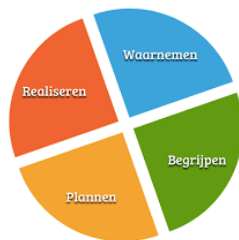
MARCEL PETERS & NICOLETTE SIMONS

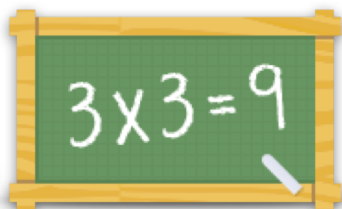
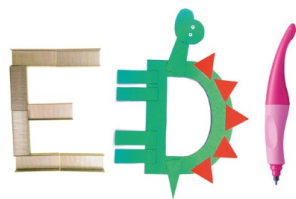
Gewoon Goed Onderwijs Advies

11 MAART 2023

Doelgericht werken

GGO
Gewoon Goed Onderwijs Advies

Inhoud

1. Stem het aanbod af op de schoolambities	04
2. Vergroot je curriculair bewustzijn	14
3. Gebruik een methodeleerlijn als didactische onderlegger en vertrekpunt	22
4. Werk met doelenplanners	42
5. Gebruik doelenplanners als vervanging van het groepsplan	64
6. Verzamel gegevens van leerlingen tijdens de lessen	78
7. Neem het team mee in het doelgerichte gedachtegoed	88

VOORKENNIS & VERWACHTINGEN

ONDERWIJS VANUIT HOGE VERWACHTINGEN

VORMING VAN VERWACHTINGEN

De verwachtingen die je als leerkracht (vaak onbewust) van leerlingen hebt, kunnen de leerprestaties beïnvloeden. Hier zie je hoe die verwachtingen worden gevormd en gecommuniceerd en wat de effecten ervan zijn.

FLEXIBELE NIVEAUGROEPEN

Geen vaste middenmoot en niveaugroepen

Voorkomen van grote(re) niveauverschillen

De negatieve invloed van vaste niveaugroepen verklaard

Onderzoek heeft uitgewezen dat de verwachtingen die een leerkracht van een leerling heeft, een groot effect heeft op de leerprestaties van de leerling. Hoe dit komt? De verwachtingen van een leerkracht hebben invloed op haar handelen: bijvoorbeeld het voor een langere periode plaatsen van een leerling in de verlengde instructiegroep. De leerling heeft dit feilloos in de gaten en bestempelt zichzelf als 'zwakke rekenaar'. Onderzoek (Rosenthal, 1968; Hattie, 2011) wijst keer op keer uit dat het zelfbeeld effect heeft op de leerprestaties. Wees je daarvan bewust! Met vaste niveaugroepen bedoelen we bijvoorbeeld de ster-indeling voor een langere periode, zoals een aantal weken of maanden. Denk daarbij ook aan leerlingen die vanuit het groepsplan voor een half jaar worden ingedeeld in een bepaalde niveaugroep.

"Als het om leren gaat, moet de term instructieonafhankelijk in de ban. Wie werkelijk leert, moet het genoeg smaken daar een goede instructie op te krijgen. In alle andere gevallen moet je je afvragen of je dan niet beter over bezigheidstherapie kunt spreken."

- Eleonoor van Gerven, 2015

DOELGERICHT WERKEN MET FLEXIBELE NIVEAUGROEPEN

WAT IS NODIG?

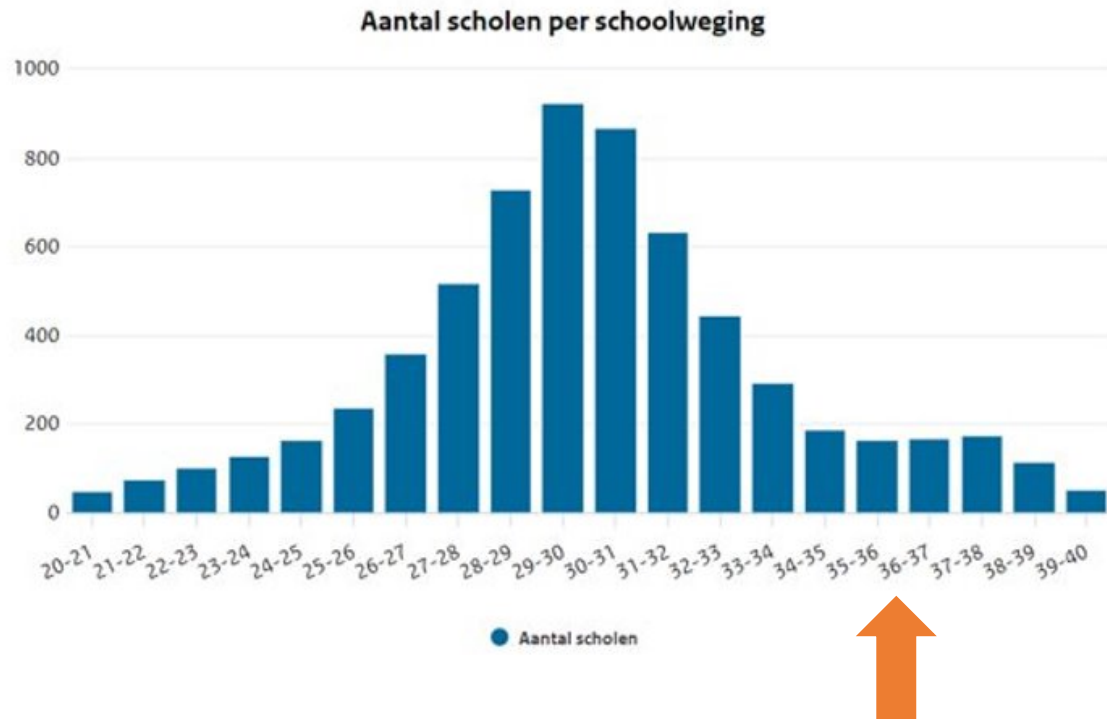
Een door het team gedragen ambitieuze schoolambitie, vanuit hoge verwachtingen.

- ✓ Zicht op de populatie (schoolweging en spreiding)
- ✓ De didactische middenmoot in beeld
- ✓ Kennis van leerlijnen: beheersings- versus aanbodsdoelen
- ✓ Keuze in leerlijn op schoolniveau per vakgebied
- ✓ Doelgericht onderwijs

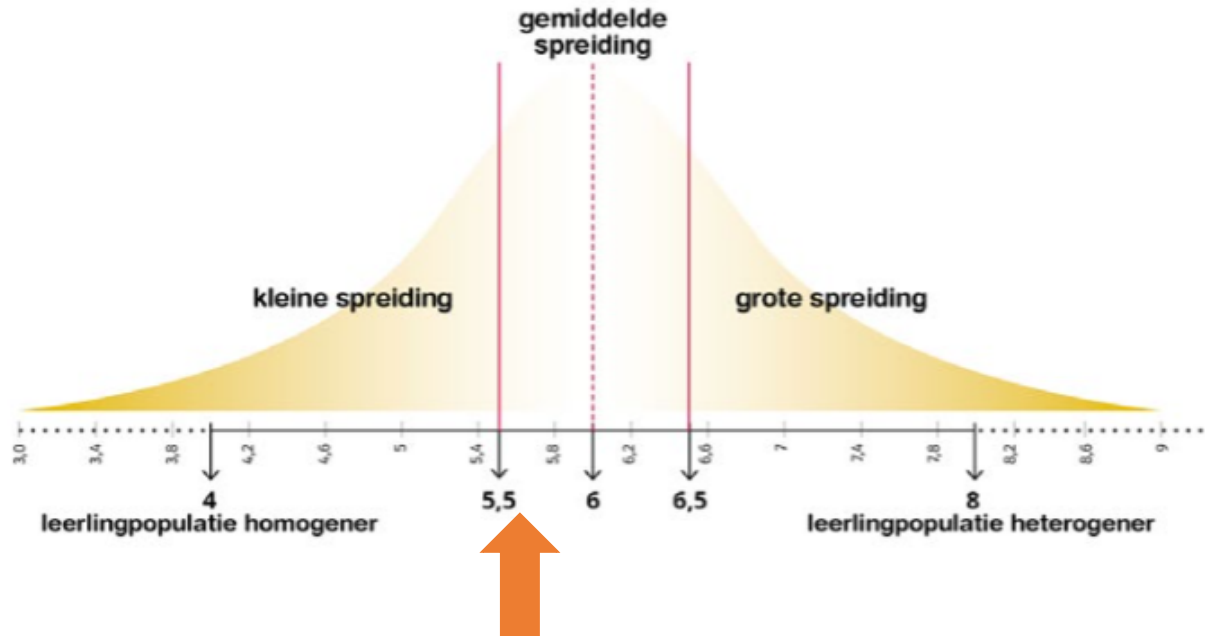

SCHOOLWEGING & SPREIDING

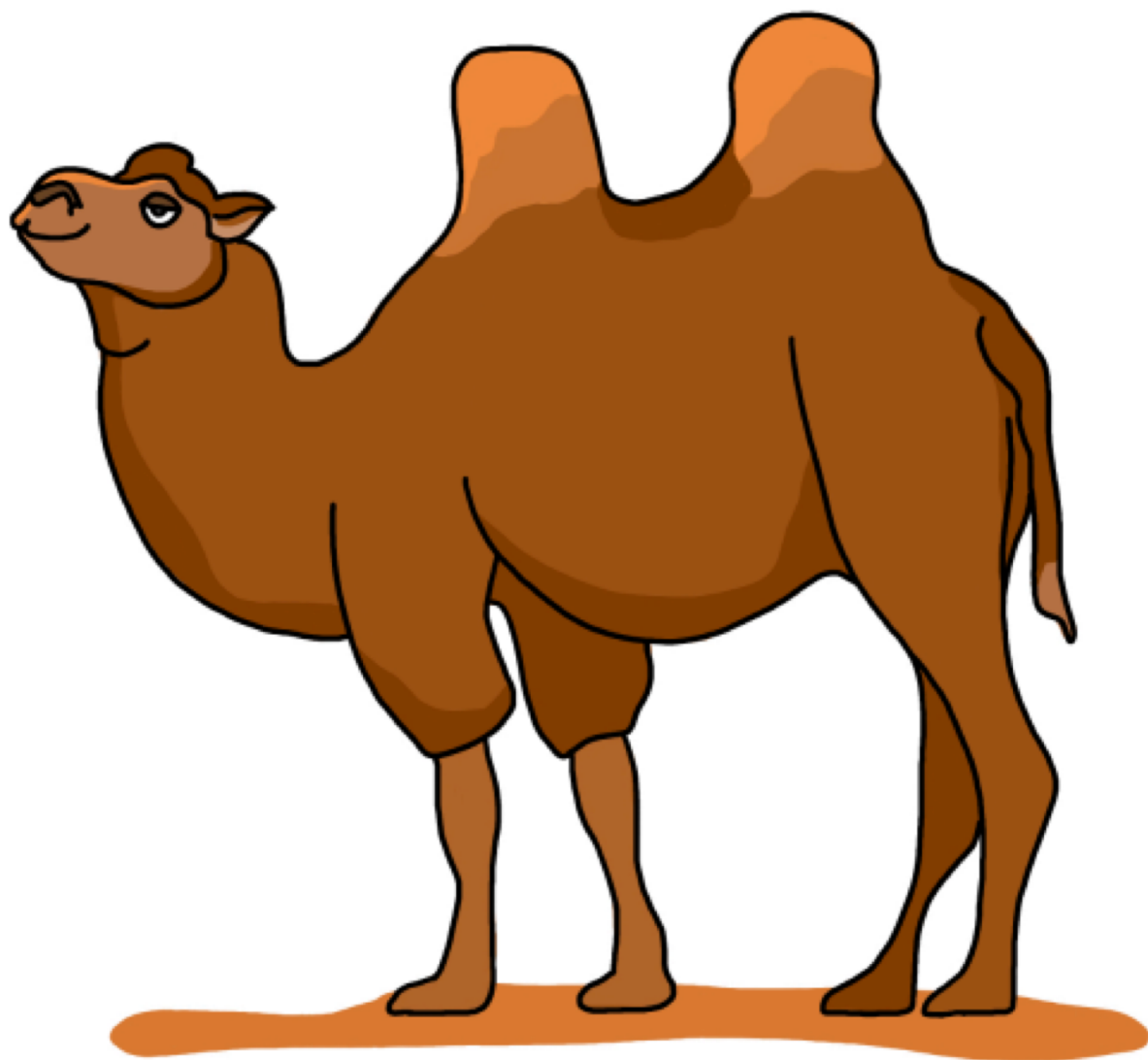
Schoolweging (36,2)

Spreiding (5,6)

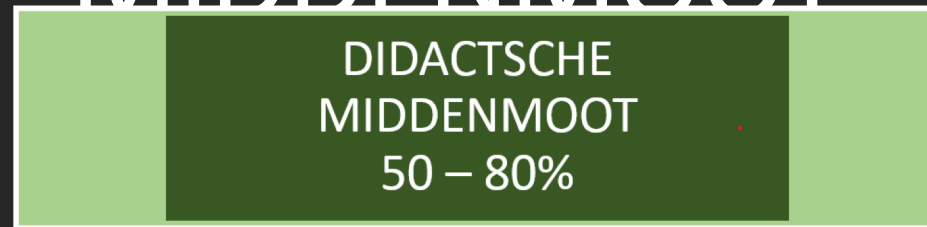

DIDACTISCHE
MIDDENMOOT
50 – 80%

KAMELENKLAS

EEN GOEDE INSTRUCTIE IS ALLEEN
EFFECTIEF ALS DEZE GEGEVEN
WORDT OVER LESDOELEN DIE
AANSLUITEN BIJ DE DIDACTISCHE
MIDDENMOOT

DE GROEP IN BEELD?

- ☐ Methodeonafhankelijke toetsgegevens
- ☐ Methodeafhankelijke toetsgegevens

.... ***Maar vooral***

- ☐ Blokvoorbereiding en -evaluatie
- ☐ Controleren van begrip
- ☐ Observaties

DIDACTISCHE
MIDDENMOOT
50 – 80%

KENNIS VAN LEERLIJNEN?

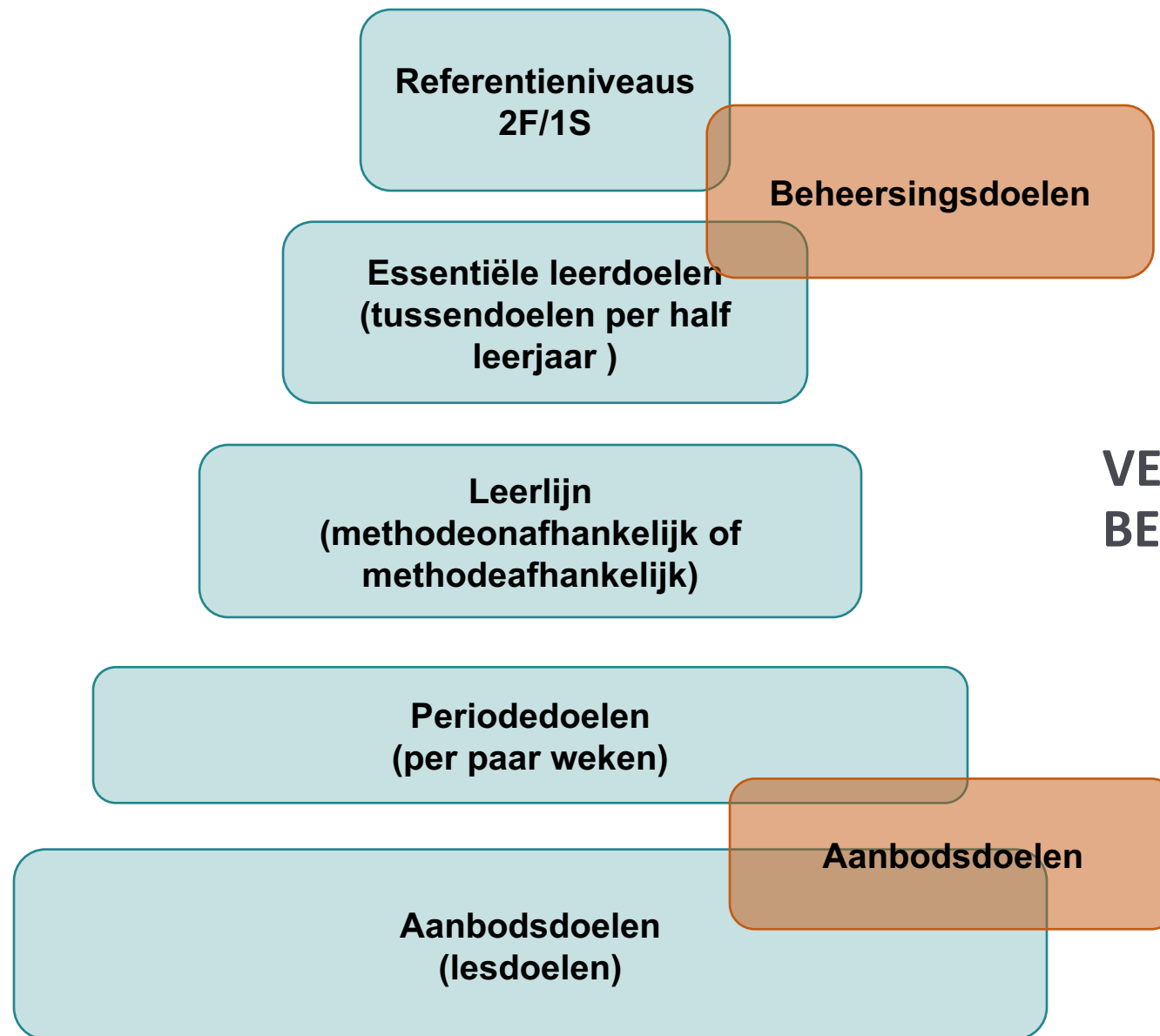
- ☐ Verschil tussen aanbods- en beheersingsdoelen
- ☐ Zicht op periodedoelen
- ☐ Vakdidactische kennis (leerlijnen per vakgebied)

FASE 4	Lengtematen	Inhoud/Gewicht	Omtrek/Opp.	Grafieken			
	Breuken	Procenten		Kommagetallen			
FASE 3	Optellen	Vermenigvuldigen	Delen	Aftrekken			
	Getalbegrip tot 10.000		Getalbegrip tot 100.000				
FASE 2	563 + 230	56 + 28	7 x 8	12 : 4	56 - 28	563 - 230	
	Getalbegrip tot 1000						
FASE 1B	56 + 20	56 + 8	3 x 4	56 - 8	56 - 20		
	56 $\xrightarrow{+10}$ 66	59 $\xrightarrow{+1}$ 60	Getalbegrip tot 100		49 $\xleftarrow{-1}$ 50	46 $\xleftarrow{-10}$ 56	
FASE 1A	5 + 2	15 + 2	6 + 8	8 $\rightarrow$ 5 8 $\rightarrow$ 3	16 - 8	15 - 2	5 - 2
	Getalbegrip tot 10			Getalbegrip tot 20			

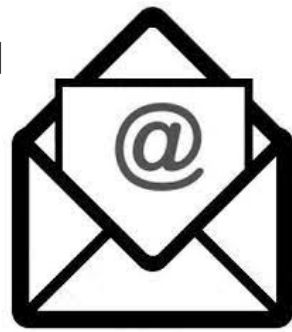

VERSCHIL AANBODS- EN BEHEERSINGSDOELEN

Groep 4 – leerlijn optellen en aftrekken	
Kale leerlijn Beheersingsdoel <i>Bron: Leerlijnen voor het basisonderwijs - Nieuwleren (2020)</i>	Methodeleerlijn Aanbodsdoelen <i>Bron: visuele leerlijn Pluspunt 4, groep 4 – © Uitgeverij Malmberg b.v. (2019)</i>
Ik kan optellen en aftrekken in het getallengebied tot 100 (ook met overschrijding van het tiental) 	Optellen en aftrekken t/m 100 met een tiental op een getallenlijn Optellen t/m 100 in 1 stap, met tientaloverschrijding, in 2 stappen via het tiental Aftrekken t/m 100 in 1 stap, met tientaloverschrijding, in 2 stappen via het tiental Optellen t/m 100 met rijgen, tientaloverschrijding herkennen Aftrekken t/m 100 met rijgen, tientaloverschrijding herkennen Optellen t/m 100 met rijgen in maximaal 3 sprongen Aftrekken t/m 100 met rijgen in maximaal 3 sprongen Optellen t/m 100 met rijgen met te veel Aftrekken t/m 100 met rijgen met te veel Optellen en aftrekken met aanvullen (variastrategie)

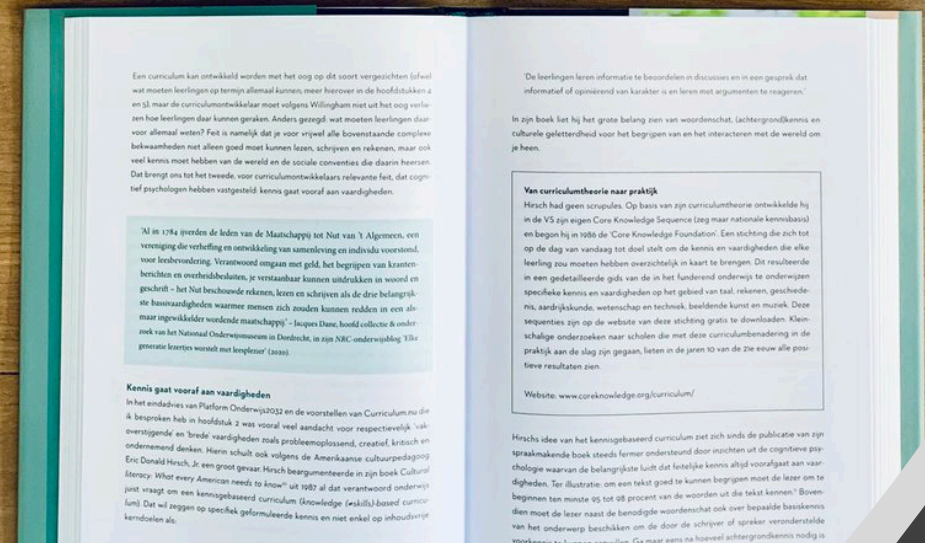
*DE METHODELEERLIJN IS EEN
LEIDRAAD, MAAR NIET LEIDEND.*

HULPMIDDEL: DOELENPLANNERS

- ✓ Kennis leerlijn: volledig leerjaar op bureau
- ✓ Overzicht van periodedoelen
- ✓ Didactische middenmoot doelgericht in beeld
- ✓ Flexibele niveaugroepen

 TOOL DOELENPLANNER			
Voorbeeld doelenplanner bij rekenmethode Getal & Ruimte junior (groep 3, blok 2) In Getal & Ruimte junior worden er drie doelen per blok aangeboden. Het gedachtegoed van de doelenplanner lijkt het meest op die zoals beschreven onder Pluspunt 4. Ook bij deze methode overheerst het preventieve gedachtegoed.			
Nieuw doel	Splitsten van hoeveelheden en getallen tot en met 5	Metten met natuurlijke maten, zoals vingers, handen en voeten, meten met een liniaal tot en met 10 centimeter, lijnen trekken met een liniaal tot en met 10 centimeter	Optellen tot en met 10 met behulp van afbeeldingen en de getallenlijn
Domein	Getallen	Metten en meetkunde	Getallen
Benodigde voorkennis	- Getallen koppelen aan hoeveelheden en andersom (groep 3, blok 1) - Kleine hoeveelheden in één keer herkennen (groep 3, blok 1)	- Ordenen op basis van lengte - Bewust zijn dat eerlijk meten (één maat) voorwaarde is voorvergelijken - De kinderen kennen de begrippen lang, langer, langst en kort, korter, kortst	- Verder tellen tot en met 10 (groep 3, blok 1) - Getallen tot en met 10 koppelen aan hoeveelheden en andersom (groep 3, blok 1) - Sprongen maken op de getallenlijn tot en met 10 (groep 3, blok 1) - Hoeveelheden en getallen tot en met 10 verbinden met de getallenlijn (groep 3, blok 1) - Optellen tot en met 5 (groep 3, blok 1)
Signalering groep			
Signalering kind			
Opmerkingen			

VOORKENNIS & VERWACHTINGEN

Groep 5, blok 7

Nieuw doel	Het kind kan aftreksommen t/m 1000 uitrekenen met de strategie splitsen.	Het kind kan aftreksommen t/m 1000 uitrekenen met de variastrategie aanvullen.	Het kind kan deelsommen als $80 : 4$ en $120 : 3$ vlot uitrekenen naar analogie (met de kleine som).	Het kind kan sommen als $42 : 3$ uitrekenen, waarbij 42 gesplitst wordt in 30 en 12.	Het kind kan het verschil bepalen tussen 2 bedragen en het bedrag aanvullen tot hele euro's.
Moment van vereiste beheersing	Eind blok 8	Eind blok 8	Eind blok 8	Eind blok 9	Eind blok 9
Benodigde voorkennis & remediëring	Optellen t/m 1000 met splitsen. Sommen herkennen waarbij je kunt splitsen. <i>Blok 6, doel 2</i>	Het kind kan aftreksommen t/m 1000 uitrekenen met de strategie splitsen. <i>Blok 7, doel 1</i>	Beheersing van de deeltafels en de tientafels. <i>Controle van begrip</i> Sommen als 4×69 met variastrategie rekenen met teveel. <i>Blok 6, doel 4</i>	Beheersing van kleine deelsommen (t/m 10) en het vlot kunnen splitsen van getallen als 42 in 30 en de rest. & sommen als $120 : 3$ naar analogie ($12 : 3$). <i>Blok 7, doel 3</i>	Bedragen kunnen samenstellen in hele euro's en in centen. <i>Blok 4, doel 5</i>
Signalering groep					
Signalering kind					
Sleepdoelen en/of automatiseringsdoelen					
Opmerkingen					

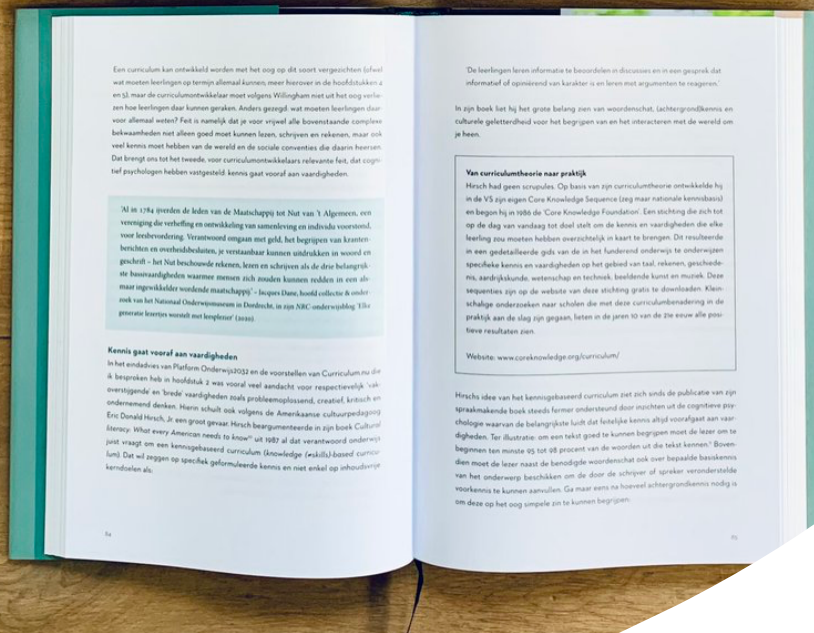
**LIEVER LANGZAMER EN GOED
DOOR DE LEERSTOF HEEN, DAN
HET BOEK UITKRIJGEN.**

“Als ik de hele onderwijspsychologie zou moeten terugbrengen tot één principe, zou ik zeggen: de meest belangrijke factor die het leren beïnvloedt, is wat de leerling al weet. Stel dit vast en onderwijs daarop verder.”

David Ausubel, 1968

VOOR WIE VERTRAGEN? → GROEP

Grootste gedeelte
van je groep

“(..) Het argument dat weleens tegen deze werkwijze wordt gebruikt, is dat al die herhaling een hoop tijd kost. (..) Op de lange termijn kunnen leerlingen juist flink versnellen, omdat hun voorkennis door al die herhaling stevig in hun geheugen verankerd zit. Bovendien is het niet de taak van leraren om door de inhoud ‘heen te rennen’, maar om te zorgen dat daar ook wat van blijft hangen, ook nadat eventuele toetsen daarover zijn afgenomen.”

THE CURSE OF CONTENT COVERAGE

“Als ik het werkboek met de leerlingen afheb,
dan heb ik het goed gedaan”

**VERTRAGEN
WAAR NODIG,
VERSNELLEN
WAAR KAN.**

WANNEER VERLENGDE INSTRUCTIE → leerlingen

Een aantal
leerlingen

WISSELEND PER DOEL!
Flexibele niveaugroepen

BLOK 1 – WERKBOEK (LES)

BLOKDOEL

	Week 1	Week 2	Week 3	Week 4
Maandag	Doel 1	Doel 3	Doel 5	
Dinsdag	Vervolg doel 1	Vervolg doel 3	Vervolg doel 5	Remediëren, herhalen, verrijken.
Woensdag	Doel 2	Doel 4	Projectles	
Donderdag	Vervolg doel 2	Vervolg doel 4	Klaar voor de toets?	Toets (over vorig blok)
Vrijdag	Test-je	Test-je	Test-je	Eureka

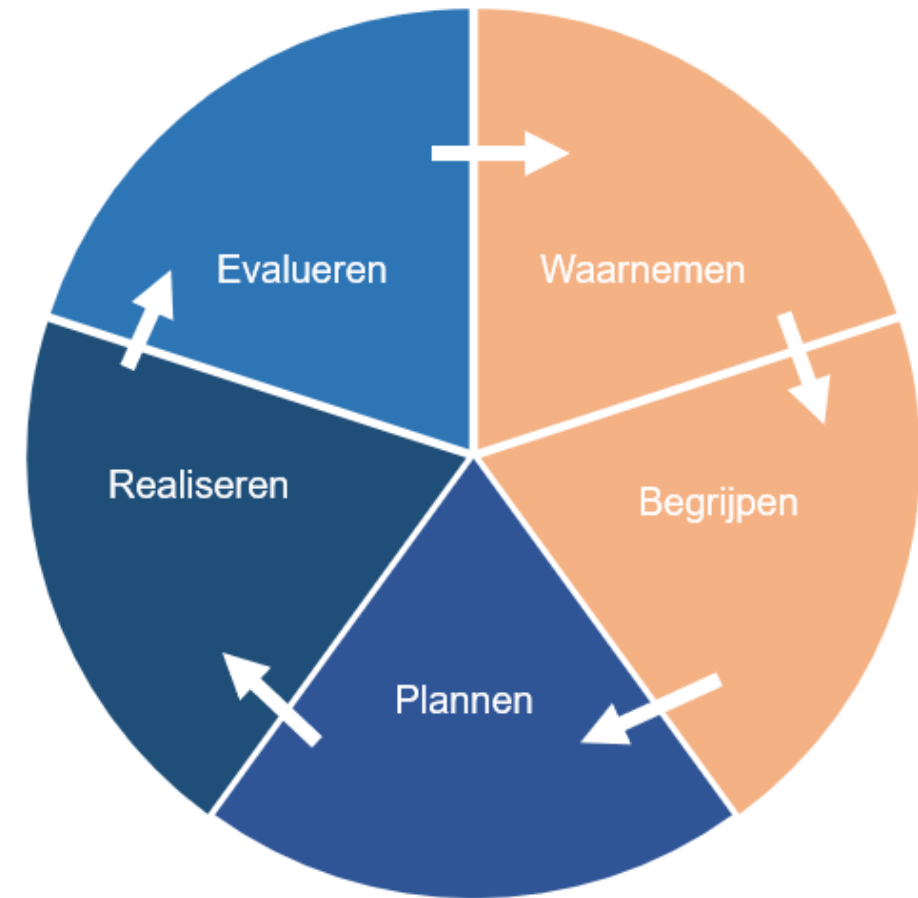
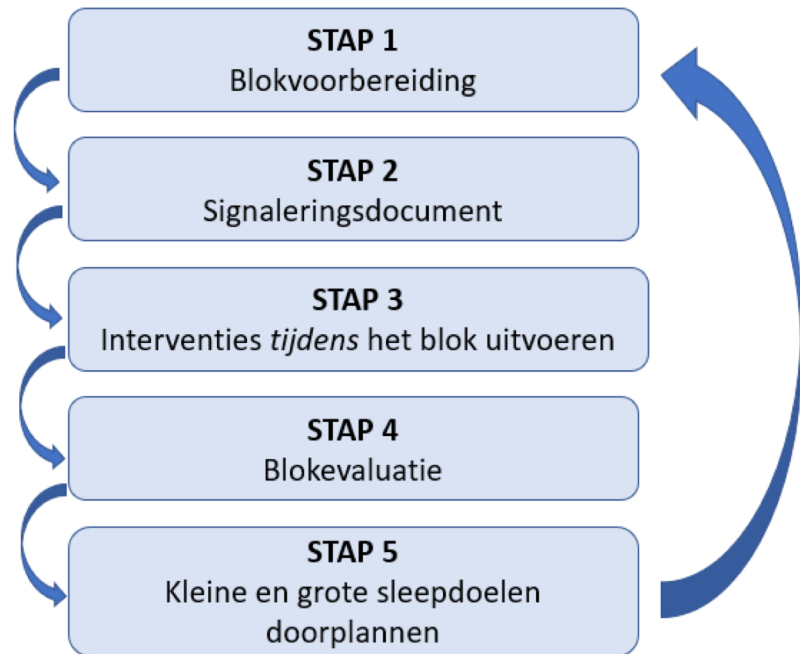
BLOK 2 – WEEKTAAK

HERHALING BLOKDOEL

	Week 1	Week 2	Week 3	Week 4
Maandag	Doel 1	Doel 3	Doel 5	Remediëren, herhalen, verrijken.
Dinsdag	Vervolg doel 1	Vervolg doel 3	Vervolg doel 5	
Woensdag	Doel 2	Doel 4	Projectles	
Donderdag	Vervolg doel 2	Vervolg doel 4	Klaar voor de toets?	Toets (over vorig blok)
Vrijdag	Test-je	Test-je	Test-je	Eureka

*DENK IN DOELEN, NIET IN LESSEN.
5 doelen per blok, 20 lessen.*

DOELGERICHT WERKEN MET FLEXIBELE NIVEAIGROEPEN IN DE KORTE CYCLUS

**DENK IN DE GROTE LIJN: DE
LEERONTWIKKELING.
NIET IN TOETSING OF BOEKEN.**

Hoge verwachtingen en een ambitieuze schoolambitie

Om doelgericht te werken vanuit de schoolambitie is het noodzakelijk om als belangrijkste uitgangspunt te hanteren: het hebben van *hoge verwachtingen* naar álle leerlingen. Dat wil zeggen dat er naar een zo hoog mogelijke uitstroom wordt gestreefd en er niet zomaar naar beneden wordt bijgesteld in doelen. Doelen worden geïntensiveerd en langer aangeboden indien nodig, maar niet naar beneden bijgesteld. Het aanbod zal beredeneerd moeten aansluiten bij de didactische middenmoot, met als doel de ambitieuze schoolambitie te halen. Maak leerkrachten ervan bewust dat ze altijd vanuit hoge verwachtingen hun onderwijs vormgeven. Vanuit de hoge verwachtingen blijft de leerkracht altijd reflecteren op haar eigen handelen: hoe zorg ik ervoor dat deze leerlingen zoveel mogelijk groeien? Hoge verwachtingen wil niet zeggen onrealistisch hoog insteken, maar wil wel zeggen: aansluiten bij de zone van de naaste ontwikkeling van de didactische middenmoot.

Werk doelgericht vanuit je schoolambitie is een gedachtegoed dat vanuit hoge verwachtingen door het hele team moet worden gedragen.

Gewoon Goed Onderwijs Advies

Marcel Peters

marcel@ggo-advies.nl, 06 14995458

Nicolette Simons

nicolette@ggo-advies.nl, 06 25247044

Onderwijsadviseurs GGO Advies

ggo@ggo-advies.nl

Basisschool De Ark gaat op schoolreis naar het museum.
Er gaan 195 kinderen mee.
Meester Bart betaalt voor alle kinderen.
Ongeveer hoeveel euro moet hij in totaal betalen?

- A € 500,-
B € 1000,-
C € 1500,-
D € 2000,-

Sla maar om.